

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
Maliye Araştırma Merkezi Konferansları
60. Seri / Yıl 2016 - [2]

TRANSFER FİYATLANDIRMASINDA EMSAL TESPİTİNE İLİŞKİN YENİ YÖNTEMLER

Ar. Gör. Zinnur BÖBEK

İstanbul Üniversitesi
İktisat Fakültesi
Maliye Bölümü

ÖZET

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda düzenlenmiş olan Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımını konusu niteliği itibarıyla sürekli değişime açık bir konudur. Özellikle OECD düzenlemelerine paralel olarak matrah aşındırması ve kâr aktarımının önüne geçmek amacıyla sürdürülen çalışmalar transfer fiyatlandırması konusunun gelişimine katkı sağlamaktadır. Temelini, OECD tarafından yayımlanan Çok Uluslu Şirketler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi'nin oluşturduğu emsallere uygunluk ilkesi ve bu ilkenin uygulanması için gerekli olan yöntemler, 09/08/2016 tarihinde 6728 sayılı Kanun ile genişletilmiştir. Bu kapsamda, geleneksel yöntemler olarak kabul edilen, Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi, Maliyet Artı Yöntemi ve Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi'ne ek olarak kanun maddesine, İşleme Dayalı Net Kâr Marjı Yöntemi ve Kâr Bölüşüm Yöntemi eklenmiştir. Bu düzenleme ile birlikte daha önce kanunda bulunmayan yöntemlerin tercih edilmesinden kaynaklı yaşanan tartışmaların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Transfer Fiyatlandırması, İşleme Dayalı Net Kâr Marjı Yöntemi, Kâr Bölüşüm Yöntemi

ABSTRACT

Hidden Profit Distribution Through Transfer Pricing regulated in Corporate Tax Law No: 5520 is a subject open to changes according to its nature. In parallel with the OECD regulations in particular, the studies carried out in order to prevent the transfer of the tax base and profit transfer contribute to the development of transfer pricing. Arm's length principle based on OECD Transfer Pricing Guidelines For Multinational Enterprises and Tax Administration. Methods necessary for the implementation of the arm's length principle are expanded by Code No:6728 dated 09/08/2016. Within this framework, in addition to the Comparable Price Method, Cost Plus Method and Resale Price Method which are accepted as traditional methods; Transactional Net Margin Method and Profit Split Method is added to Corporate Tax Law. Along with this arrangement, debates arising from the preference of methods not previously found in the code has been prevented.

Keywords: Transfer Pricing, Transactional Net Margin Method, Transactional Profit Split Method

GİRİŞ

Küreselleşmenin Türk vergi sistemine modern anlamda nüfuz etmeye başlamasından önce, temelleri 1949'da atılmış olan vergi reformuna dayanan Kurumlar Vergisi Kanunu'nda yaşanan değişimler günümüzde de devam etmektedir. Ekonominin dinamik yapısından kaynaklı bu değişim süreci, her aşamada yenilikçi ve çözüm odaklı girişimlerle desteklenirken aynı zamanda açıklanması gereken yeni alanların varlığını da beraberinde getirmiştir.

90'lı yıllarda başlayan ve daha çok ekonomideki değişimlere paralel olarak gelişen küreselleşme kavramı, uluslararası platformda gerek ekonomik gerekse sosyal anlamda birçok dönüşüme konu olmuştur. Bu durum, başta büyük ölçekli şirketler olmak üzere ekonomideki tüm aktörleri etkilemiştir. Sonuçta ise sermaye birikiminin hızlanması ve emek mobilitésinin artması, şirketlerin kuruldukları ülke dışına yayılmasını kolaylaştırmıştır. Birden fazla ülkede ticari hayatlarını sürdürme olanağı bulan şirketler, piyasada işlemlerini yaparken farklı mevzuatlara tabi olmak zorunda kalınca bunu avantaja çevirmek için bir takım matrah aşındırıcı faaliyetlere yol açmışlardır. Nitekim birçok ülkenin mevzuatını bu duruma göre düzenlemesi, matrah aşındırıcı faaliyetlerin istenmeyen bir uygulama olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Matrah aşındırıcı faaliyetlerden biri olan transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı, Türk vergi sisteminde birçok düzenlemeye konu olmuştur. Bu kapsamda transfer fiyatlandırması kavramının neleri kapsadığı, objektif unsurlarından biri olan emsallere uygunluk ilkesinin anlamı ve bu ilke doğrultusunda kullanılması öngörülen geleneksel yöntemlerin neler olduğu ve 5520 sayılı KVK'ya 6728 sayılı Kanun'un 59. maddesi ile eklenen yeni yöntemlerin (İşleme Dayalı Net Kâr Marjı ve Kâr Bölüşüm Yöntemi) uygulama alanları öncelik arz eden konuların başında gelmektedir.

1. Transfer Fiyatlandırması ve Emsallere Uygunluk

Bir işletme ile o işletmeye bağlı bulunan tüm ilişkili kişi ağının, söz konusu ülke sınırlarını aşan mal ve hizmet alım satımlarında kullandıkları fiyatlama biçimi olan transfer fiyatlandırması, sadece uluslararası düzeyde değil aynı zamanda ulusal boyutta da kullanılan bir kavramdır. Bu kapsamda bir işletmenin aynı ülkede bulunan bir bölümü ya da bir holdingin bağlı şirketleri ile gerçekleştirdiği işlemlerinde kullandığı fiyat da transfer fiyatlandırması kapsamına girmektedir.

Bu açıdan bakıldığında transfer fiyatlandırması tek başına herhangi bir olumsuz anlam içermemekle birlikte transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı kavramından ayrılması gerekmektedir. Çünkü ilişkili şirketlerin transferlerinde uyguladığı tutar anlamına gelen transfer fiyatı, özü itibariyle bir iktisadi terim niteliğinde iken¹; bu yolla yapılan örtülü kazanç dağıtımı ise, aynı ilişkili şirketlerin transfer fiyatlarını emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak belirlemeleri sonucunda kazancın örtülü olarak dağıtılması anlamına gelmektedir.

Örtülü kazanç aktarımının varlığından bahsedilebilmesi için işleme konu olan taraflar arasında kanun ile belirlenmiş bir ilişki bulunması ve aynı zamanda bu işleme istinaden kullanılan fiyat ve bedelin piyasaya oranla hissedilir derecede farklı olması gerekmektedir. Yani ilişkili kişilerle sınırsız sayıda ve emsallere uygunluk ilkesi baz alınarak yapılan işlemler için transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı hükümleri uygulanmayacaktır. Bu doğrultuda gerek uluslararası kuruluşlar gerekse vergi otoriteleri tarafından istenmeyen durum; esasen transfer fiyatlandırması uygulaması değil, bu yolla yapılan matrah aşındırmalarıdır.

Bir örnek ile açıklamak gerekirse; iki farklı ülkede bağlı şirketi bulunan bir ana işletme, vergi oranı diğerine göre daha düşük olan ülkede bulunan bağlı şirketi (X)'e, ana şirket karını aktarmak istemektedir. Bunu yapmak için şirket bünyesindeki malları ya da hizmetleri daha düşük fiyat kullanarak (X)'e satarken, bu şirket de satın aldığı malı veya hizmeti yüksek vergi oranı uygulayan ülkedeki diğer bağlı şirkete yüksek fiyattan satarsa ana şirketin matrahi olması gerekenden daha düşük beyan edildiği için vergi yükü azalacaktır. Buna paralel olarak, yüksek fiyata maruz bırakılan bağlı şirket ise yüksek vergi oranlarına rağmen giderlerini yapay olarak yükselttiği için yine vergi yükünü olmasından gerektiğinden daha az taşıyacaktır.²

Vergisel çıkar sağlamak uğruna özel hukuka ait düzenlemelerin kötüye kullanılması anlamında gelen peçeleme;³ yukarıdaki örnekte de görüldüğü üzere matrah aşındırıcı faaliyetler söz konusu olduğunda akla gelen ilk kavramlardan biridir. Peçeleme işlemlerinin çok sık karşılaşılan bazı

¹ Ufuk Olcay Tokay Acar, **Transfer Fiyatlandırması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2013, s:33.

² Tokay Acar, **a.g.e.**, s:33.

³ Mustafa Akkaya, **Vergi Hukukunda Ekonomik Yaklaşım**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2002, s:98.

özel türleri vergi kanunlarında da tanımlanmıştır. Bu kapsamda, peçeleme işlemlerinin kurumlar vergisindeki uzantılarından biri olan, KVK'nın "Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtımı" başlıklı 13'üncü maddesi ve bu maddeye taban oluşturan OECD düzenlemeleri önem arz etmektedir.⁴

1.1. OECD Düzenlemelerinde Emsallere Uygunluk

5520 sayılı KVK'daki düzenlemelere yol gösterici olması bakımından OECD yaklaşımları mevzuatımız açısından büyük önem taşımaktadır. Zira dünya ticaret hacminin artmasına paralel olarak çalışmalarını şekillendiren OECD'nin bu ilgisi, üye ülkelerdeki çok uluslu şirketlerin sayılarının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır.⁵ Ayrıca OECD'nin küreselleşmeyle birlikte her geçen gün yeni düzenlemelere gitmesinin temeli, mevcut kurallardaki zayıflığın matrah aşındırmasına fırsat yaratması ve sisteme olan güvenin canlı tutulmasında cesur hamlelere olan ihtiyaca dayanmaktadır. Bu kapsamda OECD ilk olarak 1979 yılında yayımladığı çok uluslu işletmelere yönelik olan transfer fiyatlandırması rehberinde⁶ ülkeler için tavsiye niteliğinde olan ve yerel mevzuatlarca detaylandırılması gereken önerilere yer vermiştir. Daha sonra 1995 yılında vergi idarelerinin de eklenmesi ile güncellenen rehberi⁷, 1999 ve 2010 yıllarındaki revizyonlar takip etmiştir. Özellikle 2015 yılında G20 ülkeleri ve OECD ortaklığı ile son halini alan BEPS Eylem Planı⁸ gibi birtakım yenilikler sayesinde güncelliğini korumaya devam eden çalışmalar, bizim de dahil olduğumuz pek çok ülke mevzuatına taban oluşturan bir kaynak halini almıştır.⁹

Ayrıca OECD Model Vergi Anlaşması'nın 9'uncu maddesinde, transfer fiyatlandırması açısından emsallere uygunluk; belirli bir platformda karşılaştırılabilir işlemler için bağımsız işletmeler arasında var olan piyasa fiyatının baz alınması suretiyle kârların yeniden ayarlanması anlamına

⁴ S. Ateş OKTAR, **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 12. Baskı, İstanbul 2017, s:61.

⁵ Tokay Acar, **a.g.e.**, s:57.

⁶ "OECD Report Transfer Pricing and Multinational Enterprises"

⁷ "Transfer Pricing Guidelines For Multinational Enterprises And Tax Administration"

⁸ Base Erosion and Profit Shifting Project

⁹ OECD, G20 Base Erosion and Profit Shifting Project, Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country, Reporting, Action-13, 2015 Final Reporting. <http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing-documentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-report-9789264241480-en.htm> Çevrimiçi (16.03.2017).

gelmektedir.¹⁰ Aynı anlaşmanın ilk paragrafında iki ilişkili şirketin piyasada belirlenenden farklı bir fiyat uygulanması sonucunda azalan kâr kadar tutarın ilgili kuruluşun kârına eklenmesi ve bu kapsamda vergilendirilmesi öngörülmüştür.¹¹

Söz konusu maddede direkt olarak emsal kavramına değinilmemesiyle birlikte anlaşmanın model şerhinde, ilişkili sayılan teşebbüsler arasında gerçekleştirilen işlemlerin, emsallerine göre farklı olması durumunda maddenin geçerli olacağı belirtilmiş. Ayrıca aynı şerhte transfer fiyatlandırması rehberine atıfta bulunularak; uluslararası düzeyde kabul edilen bir ilke olduğuna ve emsallere uygunluk ilkesinin uygulanmasında kılavuz işlevi gördüğüne değinilmiştir.¹²

Bu sebeple gerek OECD gerek Birleşmiş Milletler gibi kuruluşlar çeşitli kılavuz niteliğindeki düzenlemeler ile yerel mevzuatlarda birlik sağlama yolunda adımlar atmışlardır. Bu öncü kuruluşlar dışında güncel olarak her yıl düzenlemeleri karşılaştırmalı olarak inceleyerek transfer fiyatlandırması yoluyla gerçekleştirilecek olası matrah aşındırmalarının önüne geçmek için çalışmalar yapan bir çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır.¹³

1.2. Türk Vergi Sisteminde Emsallere Uygunluk

Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımına ilişkin düzenlemelerde, uluslararası gelişmeler ile uyumluluk anlamında OECD düzenlemeleri baz alınmıştır. Bu kapsamda 5520 sayılı KVK'nın¹⁴ 13'üncü maddesindeki; *“Kurumlar, ilişkili kişilerle **emsallere uygunluk ilkesine aykırı** olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır.”* ibaresinde de an-

¹⁰ Billur Yaltı, “Çokuluslu İşletmeler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi”, **Vergi Sorunları**, Nisan 1996, Sayı:91, s:109.

¹¹ OECD, Model Tax Convention (2014 Update), <http://www.oecd.org/tax/treaties/2014-update-model-tax-convention.pdf> Çevrimiçi (16.03.2017).

¹² Billur Yaltı, “Transfer Fiyatlandırmasında Bağımsız ve Açık Emsal”, **Vergi Sorunları**, Ağustos 2011, S:275, s:11.

¹³ Geniş detay için bkz: PWC, International Transfer Pricing 2015/16, <http://www.pwc.com/gx/en/international-transfer-pricing/assets/itp-2015-2016-final.pdf>

¹⁴ 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 26205 Sayılı ve 21.06.2006 Tarihli Resmi Gazete.

laşıldığı üzere; elde edilen bir gelirin, örtülü kazanç kapsamında sayılması için her şeyden önce bu kazançta konu olan işlemin, ilişkili kişilerle ve emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Buna göre örtülü kazancın objektif unsurlarından biri olan emsallere uygunluk ilkesi, tanımlardaki benzerlik itibarıyla, OECD'nin "Uluslararası Şirketler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi"¹⁵ esas alınarak düzenlenmiştir.

Türk vergi sistemine göre emsallere uygunluk ilkesi; kanunun ilişkili¹⁶ saydığı kurum ya da gerçek kişilerle yapılan işlemlere konu olacak bedelin aralarında mevzuat çerçevesinde sayılan bir bağ bulunmayan kişilerce kullanılan ve işlemin gerçekleştiği zaman koşullarında oluşan piyasa fiyatına uygunluğunu öngören bir ilkedir. Aralarında ilişki bulunmayan işletmeler için fiyat, piyasa mekanizması tarafından otomatik olarak oluşmasından dolayı, bağlı bulunan şirketler için de aynı durum söz konusudur. Yani taraflarca kullanılan fiyat ya da bedellerde aralarındaki ilişkiye istinaden bir sapma oluşmamalıdır. Eğer böyle bir sapma oluşursa bu durumda işlemin, emsallere uygunluk ilkesine aykırılık olduğu varsayılacak ve bu doğrultudaki hükümlere konu olacaktır.¹⁷

Burada kanun koyucu, benzer olması gereken tutarlara karşın, ilişkili kişi lehine farklılaştırılan işlemler için temelde sözleşmeler aracılığıyla vergiden kaçınılmasını bir karine olarak kabul etmektedir. Yani emsallik kavramı hukuki bir karşılaştırma ölçütü niteliğinde iken; karineye bağlanan kısım, emsal dışı tutarların sebep olduğu hukuki sonuçtur. Karinenin sonucu ise, örtülü olarak dağıtılan kazançların kanunen kabul edilmeyen giderler olarak vergilendirmeye tabi olmasıdır.¹⁸

¹⁵ Yazının devamında OECD Rehberi olarak anılacaktır.

¹⁶ "... kurumların kendi ortakları, kurumların veya ortaklarının ilgili bulunduğu gerçek kişi veya kurum ile idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunduğu ya da nüfuzu altında bulundurduğu gerçek kişi veya kurumları ifade eder. Ortakların eşleri, ortakların veya eşlerinin üstsoy ve altsoy ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımları da ilişkili kişi sayılır." KVK m:13/2

¹⁷ 1 Seri Nolu Transfer Fiyatlandırması Yoluyla Örtülü Kazanç Dağıtım Hakkında Genel Tebliği, 26704 Sayılı ve 18.11.2007 Tarihli Resmi Gazete. (Makalenin devamında 1nolu tebliğ olarak anılacaktır)

¹⁸ Buradaki karine; KVK m:13 "...kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır." ibaresinden kaynaklanan Örtülü Kazanç Kari-

2. Emsallere Uygunluk İlkesi ve Karşılaştırılabilirlik Analizi

Emsallere uygunluk ilkesinin uygulanabilirliği, kanunen ilişkili kişi sınırına alınan kişilerle yine kanunen bu sınır dışında bırakılan kişilerin aralarındaki işlemlerin karşılaştırılabilir olmasına bağlıdır bu durum bizi doğrudan “*Karşılaştırılabilirlik Analizi*” kavramına götürmektedir.

Bu kapsamda karşılaştırılabilirlik analizi genel anlamı itibariyle, kanunun belirlediği ilişkili kişilerin birbirleri ile gerçekleştirdikleri işlemlerde var olan koşulların, aralarında herhangi bir bağ bulunmayan kişi veya kurumların koşulları ile işlem bazında karşılaştırılabilmesini esas almaktadır. Böyle bir karşılaştırmada güven oranı yüksek sonuçların alınması, söz konusu işlemlerde oluşabilecek farklılıkların minimum düzeye indirilmesine bağlıdır.¹⁹ Örneğin, sigorta ve nakliye bedellerinin satış tutarında hesaba katıldığı kontrol altındaki işlemlere karşın, satış fiyatının bu bedeller hariç belirlendiği kontrol dışı işlemlerde ilgili düzeltmelerin yapılması karşılaştırılabilirlik analizinin konusuna girmektedir.²⁰ Ancak bu düzeltmelerin saptanması her zaman kolay hesaplanabilir değildir. Bu kapsamda olası ihtilafların önüne geçmek adına analizin detaylandırılması gerekmektedir.

Analizin detaylandırılabilmesi için dikkate alınması gereken başlıca unsurlar; işlemin yapıldığı döneme ilişkin ekonomik koşullar, mal ve hizmetlerin nitelikleri, işlev analizi ve çalışma stratejileridir.²¹

2.1. Emsallere Uygunluk İlkesinin Uygulanmasında Gerekli Koşullar

Emsallere uygunluk ilkesinin uygulanmasında etkin ve verimli sonuçlara ulaşmak için bazı koşulların varlığı gerekmektedir. Örneğin, gizli emsallerin uygulanabilir olmaması açısından uluslararası platformda birliğe varılan şekliyle, transfer fiyatlandırmasında kullanılan emsal bedeller **karşılaştırmaya uygun, şeffaf ve bağımsız** olmak zorundadırlar. Buradaki

nesi’dir. Bkz:Billur Yaltı, “Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsal”, **Vergi Sorunları**, Ağustos 2009, S:251, s:16.

¹⁹ 1 Seri Nolu Tebliğ

²⁰ Gökçe Taşkoparan, “İnceleme Elemanlarının Transfer Fiyatlandırması Denetimlerindeki Yaklaşımı ve Karşılaştırılabilir Fiyat Yönteminin Uygulanmasındaki Güçlükler”, **Vergide Gündem**, E&Y Transfer Fiyatlandırması Özel Sayısı, Mart 2013, s:24.

²¹ B.K.K. No: 2007/12888, 26722 Sayılı ve 06/12/2007 Tarihli Resmi Gazete, Madde:5.

bağımsızlıktan kasıt; serbest piyasa mekanizmasının hakim olduğu koşullardaki kontrol dışı durumdur. Yani holding bünyesindeki bağımlı birimler arasında gerçekleştirilmiş ve piyasadan farklı belirlenen fiyatlar emsal olarak nitelendirilemez.

Kısacası; “kontrol altındaki bir işlemin bir başka kontrol altındaki işlemlerle kıyaslanması mümkün değildir.”²² Kontrol altındaki işlemlerin kontrol dışı işlemlerle karşılaştırılabilirliği için ise bazı unsurların mevcut olması gerekmektedir. Buna göre; karşılaştırılması gereken ürünün veya hizmetin nitelikleri, özellikle marka değeri, know-how, kalite ve güvenilirlik açısından göz önünde bulundurulması gereken kriterlerdendir. Yani Forbes verilerine göre şu an Amerika’nın 586 Milyar \$²³ ile en değerli şirketi olarak gösterilen Apple’ın ürettiği bir telefonun piyasada yeni yer bulmuş bir telefon ile karşılaştırılarak emsal fiyat belirlenmesi bu koşula istinaden rasyonel olmamaktadır.

Ayrıca mal ve hizmetlerin girdi maliyetlerini, bu girdilerin tabi olduğu işlemleri ve maliyetlerdeki dalgalanmalarını içeren riskler anlamına gelen işlev analizi unsuru da karşılaştırılabilirlik açısından diğer bir önemlidir. Buna ek olarak iş stratejileri ve piyasa koşulları da emsal fiyat belirlerken göz önünde bulundurulmalıdır.²⁴ Zira piyasaya girmeyi hedefleyen bir şirket ile piyasadaki varlığının devamlılığını hedefleyen bir şirketin çalışma prensipleri ve stratejileri farklı olacağı için fiyatlarının da farklı olması beklenen bir durumdur bu kapsamda söz konusu iki şirketin mal ve hizmet fiyatları (gerekli düzeltmeler yapılmadıkça) bu bağlamda birbirine emsal teşkil etmeyecektir.

2.2. İç Emsal-Dış Emsal

Emsallere uygunluk çerçevesinde doğru fiyat ya da bedelin bulunması için kanun öncelikle iç emsali uygun görmüştür. Dış emsal ise ancak iç emsal ile ilgili tespit yapılamaması durumunda mümkün kılınmıştır.²⁵

²² Billur Yaltı, “Transfer Fiyatlandırmasında Bağımsız ve Açık Emsal”, **Vergi Sorunları**, Ağustos 2011, S:275, s:11.

²³ İlgili veriler için bkz: <https://www.forbes.com/companies/apple>

²⁴ 1 Seri Nolu Tebliğ

²⁵ Şimdilerde hakim olan bu uygulama geçmişte farklı tartışmalara neden olmuştur. Ör-

Emsal karşılaştırması yapılırken birimlerin işlem hacimleri ve karşılaştırılan mal veya hizmetin niteliğinin kesin olarak belirtilmesi ve uygunluklarının da karşılaştırılabilirlik analizinde dikkate alınması gerekmektedir.²⁶

Özellikle farklı ülkelerde faaliyet gösteren büyük ölçekli firmalar için, iç emsal tespit yöntemlerinin yetersiz kalmasından dolayı dış emsal karşılaştırmaları, transfer fiyatının belirlenmesi açısından etkin bir rol üstlenmektedir. Ancak işleme konu olan ürün veya hizmetin herhangi bir borsa fiyatının bulunmaması durumu uygulamada sorun yaratabilmektedir. İşlemlere yönelik kâr marjlarının ve dolayısıyla satış fiyatlarının ticari sır olarak kabul görmesi sebebiyle özellikle gayri maddi haklar için dış emsal fiyatında “emsalsizlik” probleminin doğmasına neden olmaktadır. Ülkemiz açısından, karşılaştırma kapsamında Türkiye için erişilebilir tabloların büyük kısmı Borsa İstanbul’da işlem gören kurumlar olduğu için bazı nitelikli fiyatlamalara ilişkin emsal kullanılabilecek bilgi alanı daralmaktadır. İç emsalin yeterli olmadığı durumlarda bu şekilde kısıtlamalarla karşılaşıldığında uluslararası veri tabanları bakımından dış emsale yönelik yaklaşımlar oldukça önem taşımaktadır. Türkiye de dahil olmak üzere özellikle Avrupa’da en çok tercih edilen Amadeus²⁷ veri tabanının dış emsal tespitindeki önemli yeri yadsınamaz bir gerçektir.²⁸

Ancak, Türkiye açısından duruma bakıldığında, özellikle fiyat/kârlılık karşılaştırması yapan bir idareye sahip olmamıza karşın dış emsal belirlenmesi konusunda Amadeus veya benzeri veri tabanlarına başvurulması bazı sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durumu İstanbul 11. Vergi Mahkemesi’ne açılan ve 2010’da karara bağlanan bir inceleme ile açıklayacak olursak: araç ve yedek parça ticarinde bulunan bir firmanın vergi inceleme raporunda örtülü kazanç dağıtımında bulunduğu tespit edilmiştir.

neğın Hamaekers, dış emsal kullanımının emsallere uygunluk ilkesi ile örtüşmediği için transfer fiyatlandırmasında sağlıklı sonuçlar vermeyeceğini bu yüzden emsallere uygunluk ilkesi için ticaret hukuku kapsamında basiretli bir iş adamı yükümlülüklerinin geçerli olması gerektiğini savunmuştur. Bkz: Andreas Bullen, **Arm’s Lenght Transaction Structures Recognizing And Restructuring Controlled Transactions in Transfer Pricing**, IBFD Doctoral Series, Part I, Chapter II, 2011.

²⁶ Danıştay 4. Daire, Esas: 2003/245, Karar: 2004/59. (bkz: <http://www.lexpera.com.tr>)

²⁷ “Analyze Major Databases from European Sources”

²⁸ Dilşad Sorkut, Dilara Kızılyalın, “Türkiye’de Dış Emsallerin Tespitinde Uluslararası Veri Tabanlarının Kullanımı”, **Vergide Gündem**, Ernst&Young, Mart 2013, s:15.

Firmanın kâr marjları Amadeus veri tabanındaki farklı 14 şirketin satış bedelleri ile karşılaştırılmış ve yedek parça satışı için belirlenen tutarın iç emsallere uygun olduğu kabul edilmiştir. Ancak araç satışı için aynı karşılaştırma yapıldığında araç satışlarında emsallerden farklı olduğu ileri sürülerek ceza kesilmiştir. Bu duruma istinaden mahkeme, Türkiye'deki verilerin baz alınması gerekirken yabancı ülkelere göre hazırlanmış Amadeus verilerinin temel alınmasında hukuki açıdan isabet görmemiştir. Ancak karşı oy gerekçesinde ise, Amadeus'un kullanılmasına ilişkin üretici ve satıcı ana şirketlerin uluslararası kuruluş olmaları satış politikalarında Türkiye dikkate alınmıyorsa da asıl olarak uluslararası satış politikaları doğrultusunda emsal tespitinde Amadeus verilerinin baz alınmasında herhangi bir hukuka aykırılık bulunmamıştır. Burada karşı oy gerekçesine göre, mahkemenin cezayı hukuken uygun bulmasının temel nedeni söz konusu veri tabanındaki 14 şirketin kâr marjı ortalamasının da altında kalmasıdır.²⁹ Görüldüğü üzere Amadeus veri tabanının kullanılması konusunda idare ve mahkeme kararlarında farklı yaklaşımlar görülebilmektedir. Bu da başta söylediğimiz emsal fiyat belirleme konusunda belirsizlik ortamını oluşturan en önemli etkenlerden biridir.

2.3. Gizli Emsal

Dış emsal belirlenirken, Amadeus veri tabanı tek kriter olmamakla birlikte buna benzer Bankscope, Bloomberg, Moody's gibi veri tabanları, finans analistlerince sağlanan veriler, kanun gereği kurumların hazırlamak zorunda olduğu çeşitli raporlar ve vergi idaresince ulaşılmış gizli verilere dayanan emsaller de karşılaştırma yapılırken kullanılabilir.³⁰ Bu kapsamda gizli emsal, emsal fiyat belirlerken vergi idarelerince inceleme yapılan taraflar dışındaki üçüncü kişilerin kullandıkları ancak söz konusu vergi mükellefine açıklanmayan ve tarhiyat işleminin dayanağını oluşturan tutardır.

Bu tür bir emsalin kullanılması birtakım sorunları gündeme getirmektedir. Zira, gizli emsal ile karşılaştırmaya maruz kalacak mükellef, transfer

²⁹ T.C. İstanbul 11. Vergi Mahkemesi, Esas No: 2009/3169, Karar No: 2010/2091. (Ernst&Young, Vergide Gündem, Mart 2013)

³⁰ Billur Yaltı, "Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsal", **Vergi Sorunları**, Ağustos 2009, S:251, s:11.

fiyatlandırmasına yönelik herhangi bir koşul bilgisine sahip olmamakla birlikte sektöre girmek için indirim uygulayan bir işletmeyle karşılaştırılıp karşılaştırılmadığına ikna olamaması da mükellef açısından idareye karşı güven sarsıcı bir takım soru işaretlerini beraberinde getirmektedir.

İnceleme ile gizli emsale dayalı olarak belirlenen matrah Vergi Usul Kanunu (VUK) m:30'da Re'sen vergi tarihi hükümlerine de ters düşmektedir. Çünkü re'sen tarhiyat söz konusu olduğunda vergi matrahının belgelere ve kayıtlara dayanılarak tespitinin mümkün olmaması sonucu takdir edilen matraha ulaşılması gerekmektedir. Eğer bu takdir esnasında vergi elemanlarınca gizli emsal kullanılırsa re'sen vergi tarhiyatındaki tespit sürecine şeffaflık açısından gölge düşürmektedir.³¹ Bunun sonucu olarak da vergi incelemesi yapan kişilerce gizli emsale göre tespit edilen fiyatlar re'sen vergi tarihi nedenlerine uygun düşmemektedir. Gizli emsal kullanımına ilişkin diğer ihtilafli durumların başında, kanunda açık bir hüküm bulunmamasına rağmen vergilemede eşitlik ve adaleti bozucu etkisi ve vergi mahremiyetinin ihlali sorunları da gündeme gelmektedir.³²

Vergi mahremiyeti söz konusu olduğunda gizli emsal kullanımı ile ilgili olarak VUK uyarınca, ticari sırların gizliliği, söz konusu bilgilerin paylaşılmamasında gerekçe olarak gösterilse de idare tarafından amaç-araç dengesi kurularak anonim ve sınırlı kapsamda verilen bilgiler ticari sırların suiistimalini önlerken aynı zamanda gizli emsale getirilen olumsuz eleştirileri de ortadan kaldıracaktır. Aksi takdirde re'sen tarhiyatta takdir somut delillere değil kanaatlere dayalı belirlenmiş olacaktır. Ayrıca gizli emsalın ispatlanmasındaki sıkıntılardan dolayı kazancın örtülü olarak dağıtılmasında delil niteliğinin bulunmadığı ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve İdari Yargılama Usulü Kanunu açısından silahların eşitliğini engelleyici rol üstlenmesi de diğer eleştiriler arasındadır.³³

Gizli emsal kullanımı giderek artan bir seyir izlerken bu konuya yönelik eleştiriler de paralel olarak daha çok karşılaşılan bir durum haline gelmiştir. Esasen vergi mahremiyeti kavramı öne sürülerek karşılaştırılan

³¹ Yaltı, **a.g.m.**, s:21.

³² Yasemin Taşkın, **Transfer Fiyatlandırmasında Emsallere Uygunluk İlkesi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2012, s:202.

³³ Yaltı, **a.g.m.**, s:30.

ürün veya hizmetlerinin niteliğini gizlemek yerine bilgilerin ölçülülük ilkesine uygun olarak anonimleştirerek paylaşılması en azından işleme taraf olanlar açısından transfer fiyatlandırmasında tartışmaları önleyici bir boyut kazandıracaktır.³⁴

3. EMSAL FİYAT BELİRLEME YÖNTEMLERİ

1972 yılında Danimarkalı Vergi Hukuku profesörü Thoger Nielsen -şimdilerde çok aşına olduğumuz- bir varsayımda bulunarak, transfer fiyatlandırmasının yapay olarak işletmelere kâr sağlayan yasal ve anlaşmalara dayalı yetkiler çerçevesinde ülkelerin vergi makamları için geçerli olmasını ve bu durumun uluslararası vergileme alanında belki de en ciddi problem olabileceğini belirtmiştir.³⁵ 90'ların ortalarına gelindiğinde OECD ve Amerika vergi otoriteleri transfer fiyatlandırması için yeni düzenlemeler üzerine eğilerek özellikle çok uluslu şirketler açısından ortaya çıkan ve istenmeyen durumları önlemeye çalışmışlardır. Özellikle fiyatlamalarda kullanılacak emsal yöntemlerin belirlenmesi uygulamada çıkan veya çıkabilecek sorunların çözümü için birlik sağlanması adına önemli adımlar olarak değerlendirilmektedir. Ülkemiz açısından yöntemlerin belirlenmesi, güncel hali ile 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nda sayılmıştır. Bu kapsamda geleneksel yöntemler ve yeni yöntemler olarak ikili bir ayırmda incelemek doğru olacaktır.

3.1. Geleneksel Yöntemler

“Emsal” kavramı, piyasa koşulları altında “muadil” sayılabilecek örnekleri temsil etmektedir ve sadece Kurumlar Vergisi Kanunu'nda değil, aynı zamanda Gelir Vergisi, Katma Değer Vergisi ve Vergi Usul Kanunu'nda da belirleme ölçütü olarak kullanılmaktadır. Transfer fiyatlandırması açısından baktığımızda; emsallere uygun fiyatın belirlenmesinde kullanılan bir takım yöntemler söz konusudur. Bu kapsamda, kurumlar vergisi mevzuatında OECD Rehberi'ndeki geleneksel işlem yöntemlerinin yan-

³⁴ Yasemin Taşkın, “Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsalin Açıklanmamasının Vergi Mahremiyeti İle İlişkisi”, **Maliye Araştırma Merkezi Konferansları**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, 59. Seri, 2016 [I], s:46.

³⁵ Jens Wittendorff, **Transfer Pricing And The Arm's Length Principle in International Tax Law**, Kluwer Law International, 2010, Part I, Chapter I.

sımlarını görmekteyiz. Buna göre işletmeler ilişkili sayılan kişilerle mal veya hizmet alım satımından, imalat, inşaat veya kiralama faaliyetlerine kadar herhangi bir işlemi yapmaları durumunda kullanmaları gereken fiyatları, kanunda yazılı ölçütler çerçevesinde hesaplamaları gerekmektedir.

Hesaplamalardan önce doğru yöntemin seçilmesi için üç önemli nokta üzerinde durulmalıdır;³⁶

- Transfer fiyatlandırması işlemine konu olan ürünler piyasada satılıyor mu? Satılıyorsa aralarındaki farklılıklara ilişkin düzeltme yapılabiliyor mu?
- Ürünlerin niteliksel özelliklerinden ziyade üstlenilen riskler dikkate alınarak brüt kâr marjları üzerinden karşılaştırma yapılması mümkün mü?
- Geleneksel yöntemlerin seçilmesine yönelik herhangi bir engel veya belirsizlik durumu var mı?

Bu sorulardan sonra geleneksel olarak kabul edilen yöntemlerin mahiyetine uygun işlemlerin yapılmasında ve ürünler arası maddi farklılıkları giderilmesinde bir sorun yaşanmıyorsa; karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, maliyet artı yöntemi ve yeniden satış fiyatı yönteminden birinin seçilmesi gerekmektedir. KVK m:13/4 kapsamında emsal fiyat belirlerken kullanılacak geleneksel yöntemlerin detayları aşağıda sayılmıştır.

3.1.1. Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi

Karşılaştırılabilir fiyat yöntemi, OECD tarafından “*Karşılaştırılabilir Kontrol Dışı Fiyat Yöntemi*”³⁷ olarak anılan geleneksel yöntemlerden biridir. Mal ve hizmetlere ait emsal bedel tespiti için aralarında kanunun saydığı ilişkili kişi çerçevesinde bir bağ bulunmayan tarafların birbirleriyle gerçekleştirdikleri işlemlerde kullandıkları fiyat veya bedellere dayalı bir hesaplama yöntemidir.

³⁶ Tunç Köse ve Emrah Ferhatoğlu, **Transfer Fiyatlandırması (Üretim İşletmelerinde Uygulama)**, Maliye ve Hukuk Yayınları, Şubat 2008, Ankara, s:95.

³⁷ “Comparable Uncontrolled Price Method” bkz: OECD, **Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations**, 22.07.2010, Cahpter II(II-B), s:63.

Bu yöntemde önemli olan işlemlerin karşılaştırılabilir olmasıdır. Maliyetin fiyata dahil edildiği bir durumda karşılaştırma yapılırken belirlenecek fiyatta tüm maliyet unsurları parametre olarak kabul edilmelidir. Bu şekilde belirlenmemiş fiyatlar kullanılacaksa bile karşılaştırılacak fiyatta da durumu eşitlemeye yönelik düzeltmeler yapılmalıdır. Örneğin nakliye ve montaj ücretinin dahil edilmediği bir tutarın, söz konusu maliyet unsurlarını içinde barındıran kontrol dışı bir tutar ile karşılaştırılması bu anlamda verimli sonuçlar doğurmayacaktır.

Eğer ilişkili sayılan kişiler için belirlenen tutar piyasadaki herhangi ilişkisiz kişilerce belirlenen tutardan hissedilir derecede farklı ise ilişkili kişiler arasındaki işlemin emsallere uygun nitelikte olmadığı gerekçesi ile ilişkisiz kişiler arasındaki tutar kullanılmalıdır. Çünkü başta da belirtildiği üzere bu yöntemde en önemli nokta karşılaştırılabilir mal ve hizmetlerin işleme konu olmasıdır. Zira mal ve hizmetler arasındaki fark ölçme sırasında düzeltme yapamayacak kadar büyük ise bu yöntemin kullanılması doğru olmayacaktır. Esasen emsallere uygunluk ilkesi söz konusu olduğunda bizi doğrudan sonuçlara götürebilecek niteliklere sahip olması sebebiyle KVK 13'üncü maddede ilk sırada sayılmıştır.³⁸

Örneğin, Merkezi İstanbul'da bulunan bir şirket bünyesinde aynı paya sahip, kendi ülke mevzuatlarında emsallere uygunluk ilkesine yer veren³⁹, biri Viyana'da diğeri Budapeşte'de faaliyet gösteren iki bağlı şirketin işlemlerini ele alalım. Türkiye'de yerleşik Mavi A.Ş., hem Türkiye'de ilişkisiz kişilere hem de Viyana'daki bağlı şirketi olan Kırmızı A.Ş.'ye ve Budapeşte'deki Yeşil A.Ş.'ye fotokopi makinesi satmaktadır. Böylece aynı ürün hem kontrol dışı hem de ilişkili kişi işlemlerine aynı anda konu olmaktadır.

Bu işlem ağı içerisinde karşılaştırılabilirlik analizi yapıldığında emsal fiyata ilişkin aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkacaktır;

³⁸ 1 Seri Nolu tebliğ

³⁹ Söz konusu ülke mevzuatlarına ilişkin güncel düzenlemeler için bkz: PWC, **International Transfer Pricing 2015/16**, Avusturya s: 219- Macaristan s:511, (Çevrimiçi 09.05.2017)

<http://www.pwc.com/gr/en/publications/assets/international-transfer-pricing-guide-2015-2016.pdf>

- Mavi A.Ş.'nin Viyana'daki şirketi ile yaptığı işlemlerde kullanacağı emsal fiyat, aynı ülkedeki ilişkisiz kişilere fotokopi makinesi satışı yapması durumunda kullanacağı fiyata uygun olarak hesaplanmalıdır.
- Aynı ülkede ilişkisiz kişilere satışı yok ise bu yöntem kapsamında, benzer yapıdaki diğer bir ülkede kullandığı fiyatı emsal olarak belirleyebilecektir. Ancak burada önemli olan nokta; Budapeşte'deki bağlı şirketi Yeşil A.Ş. ile satışlarında kullanılan fiyatın parametre olarak kabul edilmemesidir. Zira ikisi de Avrupa Birliği'nde bulunan ve emsallere uygunluk ilkesini benimsemiş ülkeler olmasına rağmen benzer nitelikte sayılsalar da söz konusu iki şirketin ilişkili kişi sınırı içinde olması nedeniyle bu durum karşılaştırılabilir fiyat yönteminin uygulanmasına engel teşkil etmektedir.

Eğer yukardaki yollar ile yöntemin uygulanması mümkün olmuyorsa Türkiye'de üretilen aynı niteliğe sahip başka bir kurum var ise bu kurumun ilgili ülkelerdeki ilişkisiz şirketlere satışı emsal tutar olarak baz alınmalıdır aksi halde yöntemin uygulanışındaki hatalar nedeniyle kullanılan fiyat kanuni kriterleri taşımayacaktır.

3.1.2. Maliyet Artı Yöntemi

Maliyet artı yönteminde⁴⁰ emsallere uygun tutar bulunurken, işleme konu olan mal veya hizmetin maliyetlerine eklenecek makul derecedeki brüt kâr oranı etkili olmaktadır. Burada eklenecek kâr mükellef tarafından herhangi bir tutar olarak değil, ilişkisiz kişilere uyguladığı brüt kâr oranına uygun bir oran olarak hesaplanmalıdır. Eğer bu şekilde bir kâr marjı söz konusu değilse ya da var olanlar yetersizse, aynı koşullarda karşılaştırılmak suretiyle dış emsale yönelik hesaplama yapılabilir.⁴¹

Bu yöntem maliyet temelli olması nedeniyle hesaplamada kullanılacak maliyet unsurlarının nitelikleri önem arz etmektedir. Zira maliyet kabul edilecek verilerin söz konusu mal ve hizmetin üretimi için dolaylı da olsa

⁴⁰ "Cost Plus Method" bkz: OECD, **Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations**, 22.07.2010, Chapter II(II-D), s:70.

⁴¹ Köse ve Ferhatoğlu, **a.g.e.**, s:72.

bir şekilde katkıda bulunması gerekmektedir. Kontrol altındaki bir işlem ile kontrol dışı bir işlemin riskleri ve maliyetleri arasında fark var ise maddi etkileri ortadan kaldırılmalıdır. Buna kullanılacak muhasebe kayıtları arasındaki farklılık da dahildir eğer hesaplama bakımından farklı muhasebe düzeni seçilmişse birlik sağlayıcı düzeltme işlemi yapılmalıdır.⁴²

Temelinde, ürün farklılıklarına ağırlık veren karşılaştırılabilir fiyat yönteminden farklı olarak maliyet artı yöntemi ağırlıklı olarak hammaddelerde ve hizmet tedariklerinde kullanılmaktadır.

Örneğin, yerel olarak elektrikli bisikletler için tekerlek üreten Turuncu A.Ş., bu ürünleri İtalya’da bulunan ve bağlı şirketi olan Beyaz A.Ş.’ye satmaktadır. Turuncu A.Ş. bu satıştan %23 brüt kâr payı sağlamaktadır. Buna karşın, piyasada faaliyet gösteren ve birbirleriyle herhangi bir bağlantısı bulunmayan iki şirketin yurtdışı satışındaki benzer işlemleri için kullandıkları kâr payı brüt olarak %15-%19 aralığındadır. Turuncu A.Ş.’nin maliyet hesabı detaylandırıldığında, yönetim ve genel giderleri faaliyet giderleri kaleminde gösterirken bahsi geçen bağımsız şirketlerin ise brüt kâr payı hesaplarken yönetim ve genel giderleri, satışı olan ürünün maliyet unsurları arasında göstermektedir. Böyle bir durumda şirketler arası karşılaştırma yapmak için maliyet unsurlarında birlik sağlanması gerekmektedir. Bunun için de genel olarak emsal kurumlardaki farklılıklar giderilmeye çalışılmaktadır. Bu örnekte düzeltme işleminin piyasadan seçilen bağımsız şirkete yapıldığı varsayılın ve brüt kâr payında maliyet düzeltilmesi yapıldıktan sonra söz konusu pay %20’ye çıkartılsın. Bu durumda Turuncu A.Ş.’nin emsal tespitinde maliyet artı yöntemi piyasada işlem gören bu oran üzerinden tespit edilmesi uygun olacaktır.

3.1.3. Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi

Yeniden satış fiyatı yönteminde⁴³ ilişkili kurum ve kişilerden alınan bir ürünün herhangi bir bağı bulunmayan kişiye yeniden satılması durumu söz konusudur. Maliyet artı yöntemindeki brüt kâr ekleme durumundan farklı olarak burada satış fiyatından makul bir brüt kâr düşülmektedir. Düşülecek

⁴² 1 seri nolu tebliğ (5.2)

⁴³ “Resale Price Method” bkz: OECD, **Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations**, 22.07.2010, Cahpter II(II-C), s:65.

olan tutar hesaplanırken yeniden satma işlemini yapacak tarafın faaliyet giderleri ve üstlendiği riskler göz önünde bulundurulacaktır.⁴⁴

Yeniden satış fiyatı yönteminde emsal tespit edilirken kullanılması gereken formül, ilgili Bakanlar Kurulu Kararı'nda⁴⁵ gösterilmiştir;

Yeniden Satış Fiyatı

1+Brüt Satış Kâr Oranı

Bu yöntemin uygulandığı işlemlerde ürünü satmak üzere alan kişinin herhangi bir katma değer yaratmaksızın aynen yaptığı satışlarda sorun çıkmazken, yeniden satıştan önce mal veya hizmetin değerini arttırıcı bir katkıda bulunması veya başka bir ürün ile birlikte sunulması durumunda bu yöntemin kullanılması mümkün olmayacaktır.⁴⁶ Bu sebeple farklı ürünlerin karşılaştırılmasında kullanılabilen bu emsal fiyat belirleme yöntemi, en çok pazarlama ve lojistik giderlerine katlanılarak ilişkili kişilerden alınıp ilişkisiz kişilere satılan mal ve hizmetler için güvenilir sonuçlar vermektedir.⁴⁷

Örneğin Hollanda'da bulunan bir şirket, Türkiye'deki bağlı (M) şirketine yat satmaktadır. Türkiye'de fiyatı 40 Bin Lira olan bu yatların satışında görevli, Hollandalı şirketin (M)'den başka dağıtıcısı yoktur. Mevcut koşullarda benzer yatları ithal eden bağımsız şirketler reklam giderleri hariç olarak %10 kâr marjı ile piyasada faaliyet göstermektedir.

Türkiye'de Hollandalı bağlı şirketinden aldığı malların satışını yapan (M), reklam giderleri için 1500 TL harcadığı varsayılırsa;

Yukarıda verilen formül kapsamında emsal fiyatın aşağıdaki şekilde belirlenmesi gerekmektedir.

$$\left(\frac{40.000}{1+0.10} \right) - 1.500 = 34.864 \text{ TL}$$

⁴⁴ Mehmet Akif Özmen, **Gelir ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2008, s:300.

⁴⁵ 2007/12888 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 26722 Sayılı ve 06.12.2007 tarihli Resmi Gazete, m:10.

⁴⁶ Tokay Acar, **a.g.e.**, s: 217.

⁴⁷ 1 Seri Nolu Tebliğ, Kısım:(5.3)

Bu şekilde hesaplanan fiyatlar KVK m:13 uyarınca ilişkili kişilerle yapılan işlemlerde kullanılsa dahi kanuni ölçütler içerisinde kalması nedeniyle örtülü kazanç dağıtımı kapsamında değerlendirilmeyecektir.

3.2. Yeni Yöntemler

Emsallere uygun fiyatın belirlenmesi için kullanılan geleneksel yöntemlerin, bazı işlemlerin karmaşık yapısından dolayı yetersiz kaldığı durumlarda uygulama bakımından birtakım sorunlar çıkmaktadır.⁴⁸ Bu zorlukları aşmak adına “diğer” olarak sınıflandırılan, işlemsel veya işleme dayalı kâr yöntemleri⁴⁹ olarak da bilinen bu yöntemler, 2016 yılındaki son düzenlemeden önce de gerek vergi idareleri gerekse mükellefler tarafından kullanılan yöntemlerdi ancak kanun maddesinde direkt yazmadığı için bazı durumlarda matraha ilişkin ihtilaflı durumların oluşmasına neden oluyordu. İncelemeler sırasında vergi idaresi mükellefin kullandığı yöntemle karşılık mükellefe göre vergi matrahını daha fazla gösterecek olan alternatif bir yöntem öngörebilmekteydi. Örneğin, mükellef tarafından kullanılan maliyet artı yönteminin reddedilip işleme dayalı net kâr marjı yönteminin kullanılması gerekliliğini savunması sonrası mükellefin kanun metninde görmediği bir yöntemle direnmesi şeklinde sorunlar ortaya çıkmaktaydı.⁵⁰

Hatta kanun lafzında yer verilmemiş yöntemlerin, (Bakanlar Kurulu’na sadece usuli düzenleme yapma yetkisi verilmiş olmasına karşın) “ihdas yetkisi” olarak düşünülmesi işleme dayalı net kâr marjı yöntemi ve kâr bölüşüm yöntemini kullanmayan mükelleflerin inceleme sonucu ceza almaları yetki unsuru açısından hukuka aykırı olarak değerlendirilip yargı kararıyla iptal edilinceye kadar idari işlem niteliğinde olduğu eleştirilmekteydi.⁵¹ Söz konusu iki yöntemin kanun lafzına alınması, bu açıdan uygulama anlamında çok köklü bir yenilik getirmemekle birlikte ihtilaflı durumların varlığı açısından ciddi bir çözüm unsuru niteliğindedir.

⁴⁸ Yasemin Taşkın, **a.g.e.**, s:122.

⁴⁹ KVK m:13’de İşlemsel Kâr Yöntemi, B.K.K. 2007/12888 m:11’de ise İşleme Dayalı Kâr Yöntemi olarak geçmektedir.

⁵⁰ Deloitte, Transfer Fiyatlandırması Alanında En Sık Karşılaşılan Uyuşmazlık Konuları, s:5. (çevrimiçi:18.05.2017)<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/tax/transfer-fiyatlandirmasi-alaninda-en-sik-karsilasilan-uyusmazlik-konular.pdf>

⁵¹ Tokay Acar, **a.g.e.**, s:479.

Esasen 1 nolu tebliğde geleneksel yöntemler ile emsal fiyata ulaşılamaması durumunda başvurulacak yöntemler kapsamında sayılıyorlardı ancak mevzuat açısından baz aldığımız OECD rehberinde olduğu halde KVK'da direkt olarak bulunmayan bu iki yöntem ve detaylı tespiti kanun maddesine alınarak olası genişletici yoruma bağlı belirsizliklerin ve mükellef itirazlarının önüne geçilmiş oldu. Zira OECD'nin 2010 yılında transfer fiyatlandırması rehberi üzerinde yaptığı güncellemede, yöntemler arasındaki tercih üstünlüğü kaldırılmış ve en uygun yöntemin herhangi bir hiyerarşik sıralamadan uzak olarak seçilmesi esası getirilmiştir.⁵²

Bu kapsamda 6728 sayılı Kanun⁵³ ile ilişkili kişilerle gerçekleştirilen işlemlerdeki kârı baz alan işlemsel kâr yöntemleri olarak adlandırılan, “*İşleme Dayalı Net Kâr Marjı Yöntemi*” ve “*Kâr Bölüşüm Yöntemi*” kanun maddesine 09.08.2016 tarihinde eklenmiştir.

3.2.1. İşleme Dayalı Net Kâr Marjı Yöntemi

İşleme dayalı net kâr marjı yöntemi⁵⁴ KVK m:3 uyarınca; kurumlar vergisi mükelleflerinin satışları, maliyetleri ya da varlıkları bağlamında, kontrol altındaki bir işlemde tespit edilen net kâr marjına bakılması esasına dayanmaktadır.

Yöntem temel olarak maliyetler düşüldükten sonra kalan faaliyet kârının mali göstergelere oranlanması sonucu ortaya çıkan kârı baz almaktadır.⁵⁵ Bu kapsamda yeniden satış fiyatı ve maliyet artı yöntemlerinden farklı olarak hesaba katılan kâr, brüt değil net faaliyet kâr marjı üzerinden hesaplanmaktadır.⁵⁶ Bu yüzden kâr düzeyi işlem farklılıklarından, özellikle karşılaştırılabilir fiyat yöntemine göre daha az etkilenmektedir. Ayrıca

⁵² Ceyhan Deniz, “Emsallere Uygunluk İlkesinin Tarihsel Gelişimi” **Vergi Dünyası**, Ocak 2016, S:413, s:106.

⁵³ 6728 Sayılı Yatırım Ortamlarının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 29796 Sayılı Ve 09.08.2016 Tarihli Resmi Gazete.

⁵⁴ “Transactional Net Margin Method” bkz: OECD, **Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations**, 22.07.2010, Cahpter II(III-B), s:77.

⁵⁵ Ömer Güzeldal, “Transfer Fiyatlandırmasında Uygulanacak Yöntemler”, **Vergi Dünyası**, Ocak 2008, S:317, s:170.

⁵⁶ Cevdet Okan Bahar, “Transfer Fiyatlandırması”, **Vergi ve Muhasebeciyle Diyalog**, Ağustos 2007, S:232, s:134.

bu yöntemde işlemin sorumluluğunun her bir bağlı işletme için ayrı ayrı ele alınmasına gerek olmamaktadır. Bu yönüyle taraflardan biri açısından karmaşık işlemlerin varlığı veya güvenilir bilgiye ulaşmadaki sıkıntılar söz konusu olduğunda; yöntem, uygulanış biçimi itibariyle avantaj sağlamaktadır. Ancak bu avantajının yanında yöntemin olumsuz tarafları da bulunmaktadır. Özellikle transfer fiyatlandırmasına konu olan bir işlemde mükelleflerin brüt kâr üzerinde etkisi olmayan bazı unsurların varlığı, yöntemin doğru uygulanmasına gölge düşürecek etkiler yaratabilmektedir.⁵⁷ Ayrıca diğer bir olumsuz yönü ise; işlemin yapıldığı dönem itibariyle ulaşımı zor olan bilgilerin kontrol dışı işlemler bakımından ulaşılmasını zorunlu kabul etmesidir. Ancak bu sorunu aşmak için OECD tarafından hazırlanan rehberde yıllara sari verilerin kullanılması ön görülmüştür.⁵⁸ Ülke uygulamalarında bu detay henüz genişletilmemiş olsa da son yıllarda yapılan ve yapılması planlanan çalışmalar doğrultusunda ilgili verilerin ulaşılabilirliğinin artırılması beklenmektedir. Zira mükellefe açık olmayan bazı bilgiler sadece işleme dayalı net kâr marjı yönteminde değil genel olarak transfer fiyatlandırması uygulamasında tartışılan konuların başında gelmektedir.

Bu yöntem uygulanırken transfer fiyatlandırmasının tarafları arasındaki fonksiyonel farklılıklar genel itibariyle faaliyet giderlerinde kendini göstermektedir. Bu kapsamda karşılaştırılabilir fiyat ve maliyet artı yöntemleri, faaliyet giderlerini dışlayan brüt kârlılığı esas alsa da net kârlılığı benimsemesi yönüyle işleme dayalı net kâr marjı hesaplamaları, ticari hayatın gerçekliğine daha uygun veriler sunmaktadır. Ancak fonksiyonların diğer faaliyet giderleri içinde belirgin olması buradaki ön koşuldur. Örneğin, lojistik fonksiyonunu yerine getiren bir şirket için emsal fiyat belirlenirken işleme dayalı net kâr marjından hareket ediliyorsa da imalat işi ile uğraşan bir şirket söz konusu olduğunda bu yöntemin kullanılması hatalı sonuçlar ortaya çıkarabilecektir.⁵⁹ Bu kapsamda daha önce tebliğler ve OECD rehberi sayesinde bildiğimiz fakat kanun maddesinde kendine yeni yer bulan bu yöntem seçilirken brüt kâr marjını içermeyen işlemlerin varlığına dikkat edilmelidir.

⁵⁷ Ersin Nazalı, “Transfer Fiyatlandırması II”, **Yaklaşım**, Eylül 2007, S:177, s:148.

⁵⁸ Nadir Gülhan, “İşleme Dayalı Net Kâr Marjı (İDNKM) Yönteminde Kullanılacak Kâr Göstergesinin Seçimi”, **Vergi Dünyası**, Eylül 2016, S: 421, s:132.

⁵⁹ Gülhan, **a.g.m.**, s:132.

3.2.2. Kâr Bölüşüm Yöntemi

Kâr bölüşüm yönteminde KVK'nın 13. maddesi uyarınca; ilişkili kişilerin birbirleriyle olan ve kontrol altındaki tüm işlemlerinde oluşan kâr ya da zararın, söz konusu ilişkili kişiler arasında yüklenilen risk ve işlevler bazında emsale uygun olarak bölüştürülmesi esas alınır. Bu yönteme, geleneksel yöntemler olarak kabul gören; karşılaştırılabilir fiyat, maliyet artı ve yeniden satış fiyatı yöntemlerinin kullanılmadığı durumlarda başvurulmaktadır.

Örneğin⁶⁰, Belçika'da kurulan Mavi A.Ş., Türkiye'de bulunan ilişkili şirketine bilgisayar işlemcisi satmaktadır. İşlemcinin birim fiyatı ise 300 TL olarak belirlenmiştir. İncelemeye konu olan yılda bu ilişki ağına dahil toplam 1.000 adet işlemci satılmış ve elde edilen gelir 300.000 TL olarak hesaplanmıştır. Satış maliyeti 260.000 TL faaliyet gideri ise 10.000 TL'dir. Bu kapsamda faaliyet kârı $300.000 - 260.000 - 10.000 = 30.000$ TL olacaktır. Bilgisayar işlemcisi başına elde edilen kâr $30.000 / 1.000 = 30$ TL'dir. Bu işlemler için şirket 600.000 TL'lik duran ve dönen varlık kullanmıştır. Söz konusu varlıkların getiri oranı $30.000 / 600.000 = 0,05$ yani %5'tir. Mavi A.Ş.'nin Türkiye'deki ilişkili şirketi aldığı her işlemci başına %20 brüt kâr ekleyerek (360 TL'den) satışa sunmaktadır. Satış gideri için üstlendiği ek maliyet bilgisayar işlemcisi başına 20 TL'dir bu durumda Türkiye'deki şirketin toplam geliri $1.000 \times 360 = 360.000$ TL ve ürünün maliyeti ise 300.000 TL'ye ek olarak satış gideri bazında $(20 \times 1.000) = 20.000$ TL olacaktır. Bu veriler sonucu faaliyet kârının $360.000 - 300.000 - 20.000 = 40.000$ TL olduğu bilinmektedir. Buna ek olarak ilişkili şirket bilgisayar işlemcisinin ticareti için toplamda 400.000 TL'lik duran ve dönen varlık kullanmıştır. Bu varlıkların getirisi $40.000 / 400.000 = 0,10$ yani %10'dur. Bu ilişkili şirketlerin toplam kârı $30.000 + 40.000 = 70.000$ TL olup, bu tutarı elde etmek için kullanılan toplam varlık büyüklüğü ise; $600.000 + 400.000 = 1.000.000$ TL'dir. Barlıkların getirisi bu kapsamda $70.000 / 1.000.000 = 0,07$ yani %7 olacaktır.

Eğer toplam getiri her bir şirketin kullandığı varlıklara göre bölüştürülürse Belçika'daki şirketin payı $(600.000 / 1.000.000) = 60\%$ olacaktır ve toplam kâr bu orana göre dağıtıldığında $70.000 \times 0,60 = 42.000$ TL'lik bir tutar elde edecektir. Bu kârın sağlanması için Mavi A.Ş. satış fiyatını 312 TL yapması

⁶⁰ Bu örnek, Hüseyin Işık, **Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Sermaye**, T.C. Maliye Bakanlığı, Yayın No:2005/370, Ankara, 2005, s:131'den türetilmiştir.

gerekir. Bu durumda 1.000 satış için kârı $312.000 - 260.000 - 10.000 = 42.000$ olacaktır. Ve varlıkların getiri oranı ise, $42.000 / 600.000 = 0,07$ yani %7 olacaktır. Türkiye’de bulunan bağlı şirketin faaliyet kârı ise bu yöntem kapsamında $360.000 - 312.000 - 20.000 = 28.000$ TL ve varlıkların getiri oranı da $28.000 / 400.000 = 0,07$ yani %7 olarak hesaplanmalıdır.

Yöntemin sürecine bakıldığında, bölüştürülecek kâra ilişkin belirleme çalışmaları yapılır ve bağlı şirketlere, ‘emsallere uygunluk’ kriterlerine göre haklı gerekçelerle bölüştürülür. Bu noktada bölüştürme işi iki aşamalı olarak yapılır. İlk olarak, piyasada herhangi bir bağlantısı olmaksızın faaliyet gösteren benzer şirketlerin kâr marjlarına bakılarak yöntemi uygulayacak olan şirketin ve bağlı şirketlerinin toplam kârdan alacakları tutar belirlenir. Sonraki aşamada ise, bahsi geçen şekilde dağıtım yapıldıktan sonra geriye kalan bir bakiye var ise üstlenilen risk ve işlemler bazında yeniden dağıtım yapılır. Burada diğer yöntemlerden farklı olarak tüm koşullar kendi içinde hesaba katılarak kârın bölüşülmesi sürecinde taraflara verilecek payların matematiksel olarak kesinlik arz etmesi gerekmektedir.⁶¹ Bölüştürülecek olan kâr, bir işletmenin her zaman gerçekleştirdiği faaliyetlerinden ve gayri maddi varlıklarından dolayı elde ettiği kârların toplamından kaynaklanan artık kârdır (residual profit). Eğer kurum piyasadaki benzer şirketlere oranla hissedilir derecede yüksek bir kârlılık oranına sahipse işlemde elde edilen kâr ile olağan kâr arasındaki farkın, bağlı iki şirket arasında nasıl paylaşılacağı OECD’ye göre öncelikli olarak belirlenmesi gereken konulardan biridir.⁶²

Örneğin, karşılaştırılabilir fiyat yönteminin uygulanışında en sık sorun yaşanan royalty ödemeleri için OECD’nin önerisi kâr bölüşüm yönteminde yeni olmuştur. Bu kapsamda iç ve dış emsallerin yetersiz olduğu veya hiç bulunmadığı durumlarda kâr bölüşüm yöntemi bu bedellerin hesaplanmasında en uygun yöntem olacaktır.⁶³ Zira bu yöntem en çok, işlemlerin karışık ve iç içe olduğu durumlarda tercih edilmelidir. Özellikle gayri maddi varlıkların transferlerinde, sermayenin bağlı şirketlere dağılımı ve

⁶¹ 1 Seri Nolu Tebliğ

⁶² “Profit Split Method” bkz: OECD, **Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations**, 22.07.2010, Chapter II(III-C), s:93.

⁶³ Serdar Sumay ve Eda Değirmenci, “Royalty Ödemelerinin Emsale Uygunluğunun Test Edilmesinde Kâr Bölüşüm Yönteminin Kullanılması”, **Vergide Gündem**, Ernst&Young, Mart 2013, s:4.

risk transferi açısından özellikle 2016'daki son düzenleme ile kâr bölüşüm yönteminin kanun maddesine doğrudan alınması ile bu yönteme ilişkin verilerin daha kontrol edilebilir olması açısından yeni gelen düzenlemenin sadece tebliğlerde bahsedilen bir yöntem olmaktan çıkması da önem arz etmektedir.

İlişkili kişiler arasında yapılacak olan transfer fiyatlandırması itibariyle eğer benzer koşullarda farklı fiyat uygulanıyorsa yani emsallere aykırı bir durumun varlığı, özdeş koşullar altında oluşuyorsa bu durumu önlemek için yukarıda kanun tarafından sayılan yöntemlerin kullanılması gerekmektedir.⁶⁴ Ancak geleneksel yöntemlerle veya yeni eklenen yöntemlerle emsal fiyata ulaşamıyorsa bu durumda vergi mükellefi yaptığı faaliyetin niteliği ile ilişkili olmak şartıyla kendi belirleyeceği bir yöntemi kullanabilir. Elbette ki kullanılacak tüm yöntemler Maliye Bakanlığı ile mükellefin anlaşması sonrasında resmîyet kazanacaktır. Ancak kanun, Bakanlık ile anlaşarak belirlenecek yöntemler için de bazı sınırlar çizmiştir. Bu kapsamda söz konusu yöntem, üç yılı aşmamak şartıyla sadece belirlenen koşullarda ve sürelerde geçerlidir. 6728 sayılı Kanun ile birlikte gelen son düzenlemede süre ve şart sınırına ek olarak; Maliye Bakanlığı, mükellef ile birlikte belirlediği yöntemin geçmiş vergilendirme dönemlerine uygulanmasını (zaman aşımına uğramaması şartıyla) anlaşma kapsamına almasının önu açılmıştır. Ancak bunun için, kanunen pişmanlık hükümlerinden faydalanmanın mümkün olması ve anlaşma koşullarının bu dönemde varlığını sürdürmesi gerekmektedir. Eğer bu şekilde bir işlem yapılırsa belirlenen emsal fiyat yöntemine ait anlaşma haber verme dilekçesi gibi muamele görecektir.⁶⁵

SONUÇ

Küreselleşmenin etkisiyle çok uluslu şirketlerin sayısı hızla artmaktadır. Özellikle ilişkili kişilerle gerçekleştirilen işlemlerde kullanılan fiyatların ne olması gerektiği, faaliyette bulunulan ülkelerin mevzuatları açısından oldukça önemlidir. Zira ülke düzenlemeleriyle kontrol altına alınmayan işlemler ve bu işlemlerde kullanılan fiyatlar; şirketlerce vergi yüklerini azalt-

⁶⁴ Billur Yaltı, "Transfer Fiyatlandırmasında Bağımsız ve Açık Emsal", **Vergi Sorunları**, Ağustos 2011, S:275, s:12.

⁶⁵ 6728 Sayılı Kanun'un 59. maddesi ile 5520 Sayılı KVK m:13'e eklenmiştir.

mak için kullanılan bir araç haline dönüşmektedir. Gelirlerini daha düşük vergi oranı uygulayan ülkelerdeki bağlı şirketlerine aktarmak için, kullanılan fiyatları manipüle etme yoluna giden işletmeler literatürde “yapay” olarak adlandırılan transfer fiyatlandırması aracılığıyla kârlılıklarını, yüksek vergi oranı uygulayan ülkelerin aleyhine olacak şekilde saptırmaktadırlar.

Faaliyet gösterdikleri çeşitli ülkelerde kâr aktarımları yapmak suretiyle aşındırılan matrahlar, uluslararası platformda tartışılan ortak sorunlardan biridir. Bu doğrultuda başta OECD olmak üzere çeşitli kuruluşlar haksız vergi rekabetine yol açan kâr aktarımlarını engellemek için önlem almaktadır. Bu önlemlerden biri olan transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı konusu mevzuatımızda bir kontrol mekanizması görevi görmektedir. İlişkili kişi ve emsallere uygunluk ilkesinin sınırlarına yönelik kurullarla desteklenen bu kontrol mekanizmasının en iyi biçimde çalışması; mükellefler ve vergi idareleri arasında ihtilafa yol açmayacak şekilde düzenlenmesine bağlıdır.

Bu kapsamda emsallere uygunluk ilkesi esas olarak, ilişkili kurum veya gerçek kişiler arasındaki işlemlerin piyasa koşullarından sapmaksızın belirlenmesini temel almaktadır ve kontrol altındaki işlemlerle kontrol dışı işlemlerin karşılaştırılabilir olması oldukça önem taşımaktadır. Burada kontrol dışı işlem ile kastedilenin, kanunen ilişkili kişi kapsamına alınmayan bağımsız kurumlar olduğu düşünülürse iç ve dış emsalin tespiti taraflar açısından yaşanabilecek belirsizlikleri önlenmesi bakımından bir gereklilik unsurudur.

Kurumlar vergisi alanında 6728 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler, belli bir strateji kapsamında getirilen kurulların bütünlüğü açısından önem arz etmektedir. Özellikle geleneksel yöntemler olarak anılan karşılaştırılabilir fiyat, maliyet artı ve yeniden satış fiyatı yöntemlerine kanun lafzı bakımından yeni eklenen ve diğerlerinden farklı olarak ilişkili kişilerle yapılan işlemlerde kârı baz alan; işleme dayalı net kâr ve kâr bölüşüm yöntemleri sayesinde emsal tutarlar artık daha güvenilir parametrelere göre belirlenmektedir.

Vergi gelirlerinin mükellefler tarafından yapay yollarla azaltılması ülkemiz açısından uzun vadede çeşitli sorunlara neden olacaktır. Bunu önlemek amacıyla yapılan mevzuat değişiklikleri sayesinde mükelleflerin

gönüllü uyumları arttırılarak olası matrah aşındırmalarını engellemek hedeflenmiştir.

Ticaret hacmindeki öngörülemez büyüme eğilimine bağlı olarak, oluşabilecek boşlukların sürekli doldurulması kapsamında başta OECD olmak üzere bu konuda ülkelere rehberlik eden sistemlerin gelişmelerine kayıtsız kalmamak gerekmektedir.

Günümüzdeki mevcut sistem yabancı sermayenin günlük kararlarla yönetilmesini olanaksız kılmıştır buna paralel olarak ülkeler belli bir alt yapı çalışması gerektiren durumlarda ihtiyacı karşılayacak düzenlemelere yer vermelidir.

Yabancı sermaye çekerek uluslararası düzeyde işlem hacmine sahip bir ülke konumuna gelebilmek adına yatırım yapacak şirketlerin küresel gelişmelere paralel uygulamalarla karşılanması ülkemiz açısından da oldukça önemlidir. Bu kapsamda 5520 sayılı KVK'nın 13'üncü maddesinde belirtilen emsal fiyat belirleme yöntemlerinin doğru ve yerinde kullanılması uluslararası işlemler aracılığıyla manipüle edilen transfer fiyatlandırmalarının bozucu etkisini ortadan kaldıracaktır. Aksi takdirde teknolojinin öngörülemez biçimde gelişiyor olması, emsal bedel tespiti için karşılaştırılabilirlik analizlerinde yaşanan zorlukları beraberinde getirecektir. Teknolojik gelişmelere duyarsız kalınması hem mükellefler hem de idareler açısından belirsizlik yaratarak transfer fiyatlandırması yöntemlerini ve buna bağlı denetimleri aksatıcı etkilere neden olabilecektir. Bu durumun önüne geçilmesi adına sürdürülen en güncel çalışma üzerinden gitmek gerekirse 2013 yılında açıklanan ve 2015 yılında Türkiye'nin de içinde bulunduğu G20 ülkeleri ve OECD iş birliği ile son halini alan BEPS eylem planı gibi birtakım yenilikler, hedeflenen düzenlemelerin zeminini oluşturmaktadır. Bu planın ülkemizce benimsenerek gerekli özveri ile yönetilmesi beklenmektedir. Zira kontrollü yapılan işlemler, yöntemlerin uygulamasında ortaya çıkan sorunların çözümünü kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

Akkaya, Mustafa: **Vergi Hukukunda Ekonomik Yaklaşım**, Turhan Kitabevi, Ankara 2002.

Bahar, Cevdet Okan: “Transfer Fiyatlandırması”, **Vergi ve Muhasebe-
ciyle Diyalog**, Ağustos 2007, Sayı:232.

Bullen, Andreas: **Arm’s Lenght Transaction Structures Recognizing
And Restructuring Controlled Transactions in Transfer Pricing**, IBFD
Doctoral Series, Part I, Chapter II, 2011.

Deloitte: Transfer Fiyatlandırması Alanında En Sık Karşılaşılan Uyuş-
mazlık Konuları. (çevrimiçi:18.05.2017)[https://www2.deloitte.com/
content/dam/Deloitte/tr/Documents/tax/transfer-fiyatlandirmasi-alanin-
da-en-sik-karsilasilan-uyusmazlik-konular.pdf](https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/tr/Documents/tax/transfer-fiyatlandirmasi-alaninda-en-sik-karsilasilan-uyusmazlik-konular.pdf)

Deniz, Ceyhun: “Emsallere Uygunluk İlkesinin Tarihsel Gelişimi” **Ver-
gi Dünyası**, Ocak 2016, Sayı:413.

Gülhan, Nadir: “İşleme Dayalı Net Kâr Marjı (İDNKM) Yöntemin-
de Kullanılacak Kâr Göstergesinin Seçimi”, **Vergi Dünyası**, Eylül 2016,
Sayı: 421.

Güzeldal, Ömer: “Transfer Fiyatlandırmasında Uygulanacak Yöntem-
ler”, **Vergi Dünyası**, Ocak 2008, Sayı:317.

Işık, Hüseyin; **Çok Uluslu Şirketlerde Örtülü Kazanç ve Örtülü Ser-
maye**, T.C. Maliye Bakanlığı, Yayın No:2005/370, Ankara, 2005.

Köse, Tunç; Ferhatoğlu, Emrah: **Transfer Fiyatlandırması (Üretim
İşletmelerinde Uygulama)**, Turhan Kitabevi-Maliye ve Hukuk Yayınları,
Ankara, 2008.

Nazalı, Ersin: “Transfer Fiyatlandırması II”, **Yaklaşım**, Eylül 2007,
Sayı:177.

OECD: **G20 Base Erosion and Profit Shifting Project**, Transfer
Pricing Documentation and Country-by-Country, Reporting, Action-13,
2015 Final Reporting. [http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing-docu-
mentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-re-
port-9789264241480-en.htm](http://www.oecd.org/ctp/transfer-pricing-documentation-and-country-by-country-reporting-action-13-2015-final-report-9789264241480-en.htm) Çevrimiçi (16.03.2017).

OECD: Model Tax Convention (2014 Update), <http://www.oecd.org/tax/treaties/2014-update-model-tax-convention.pdf> Çevrimiçi (16.03.2017).

OECD: **Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations**, 22.07.2010, Chapter II(II-B).

Oktar, S. Ateş: **Türk Vergi Sistemi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul 2016.

Oktar, S. Ateş: **Vergi Hukuku**, Türkmen Kitabevi, 12. Baskı, İstanbul 2017.

Özmen, Mehmet Akif: **Gelir ve Kurumlar Vergisi Mevzuatında Vergi Güvenlik Müesseseleri**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2008.

PWC: **International Transfer Pricing Guide 2015/16**, (Çevrimiçi 09.05.2017) <http://www.pwc.com/gr/en/publications/assets/international-transfer-pricing-guide-2015-2016.pdf>

Sorkut, Dilşad; Kızıyalın, Dilara: “Türkiye’de Dış Emsallerin Tespitinde Uluslararası Veri Tabanlarının Kullanımı”, **Vergide Gündem**, Ernst&Young, Mart 2013.

Sumay, Serdar; Değirmenci, Eda: “Royalty Ödemelerinin Emsale Uygunluğunun Test Edilmesinde Kâr Bölüşüm Yönteminin Kullanılması”, **Vergide Gündem**, Ernst&Young, Mart 2013.

Taşkın, Yasemin: **Transfer Fiyatlandırmasında Emsallere Uygunluk İlkesi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2012.

Taşkın, Yasemin: “Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsalin Açıklanmamasının Vergi Mahremiyeti İle İlişkisi”, **Maliye Araştırma Merkezi Konferansları**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, 59. Seri, 2016 [I].

Taşkoparan, Gökçe: “İnceleme Elemanlarının Transfer Fiyatlandırması Denetimlerindeki Yaklaşımı ve Karşılaştırılabilir Fiyat Yönteminin Uygulanmasındaki Güçlükler ”, **Vergide Gündem**, E&Y Transfer Fiyatlandırması Özel Sayısı, Mart 2013.

Tokay Acar, Ufuk Olcay: **Transfer Fiyatlandırması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Haziran 2013.

Wittendorff, Jens: **Transfer Pricing And The Arm's Length Principle in International Tax Law**, Kluwer Law International, 2010, Part I, Chapter I.

Yaltı, Billur: “Çokuluslu İşletmeler ve Vergi İdareleri İçin Transfer Fiyatlandırması Rehberi”, **Vergi Sorunları**, Nisan 1996, Sayı:91.

Yaltı, Billur: “Transfer Fiyatlandırmasında Bağımsız ve Açık Emsal”, **Vergi Sorunları**, Ağustos 2011, Sayı:275.

Yaltı, Billur: “Transfer Fiyatlandırmasında Gizli Emsal”, **Vergi Sorunları**, Ağustos 2009, Sayı:251.